

Mindre meddelelser

Iagttagelser godkendt af Sjældenhedsudvalget er mærket med en stjerne*
*Records approved by the rarities-committee are marked with asterisks**

TRE NYE ARTER FOR DANMARK

ALASKARYLE *CALIDRIS MAURI**
PÅ TIPPERNE DEN 12., 30. OG 31. MAJ 1976

Under vadefugletælling sent på eftermiddagen den 12. maj 1976 fra fugletårnet på nordspidsen af Tipperhalvøen opdagede jeg en afvigende ryle i en flok Alm. Ryle *Calidris alpina* og Store Præstekraver *Charadrius hiaticula*. Vejret den pågældende dag var elendigt, med kraftig blæst og regn, og dette, sammen med stor observationsafstand, umuliggjorde en artsbestemmelse. Imidlertid var sammenligningsgrundlaget og iagttagelsestidens længde af en sådan betydning, at observationen fra den 12. maj omtales her. Senere på måneden, på et tidspunkt da fuglen nærmest var gået i glemmebogen, blev den opdaget igen, og denne gang under langt bedre observationsbetingelser.

12. maj. Rylen blev iagttaget i 1 1/2 time, fordelt over tre perioder. Afstanden under de to første perioder var ca. 500 m, under sidste periode ca. 300 m. Fuglen blev iagttaget gennem teleskop med forskellige forstørrelser; for det meste anvendtes 35 og 56 ganges forstørrelse, men til tider også 125 gange, dog uden synderlig godt resultat. Det var mørkt og overskyet, og modlys fandtes ikke, men generelt var lyset så dårligt, at der næppe kunne fotograferes den pågældende eftermiddag.

Rylen fangede min opmærksomhed ved sin afvigende opførsel og størrelse. Til tider var den meget aktivt fødesøgende og pilede afsted, næsten som en Sandløber *Calidris alba*, til andre tider stod den på samme sted, halvsovende eller udførende fjerpølse. Selve fødesøgningen foregik på en pikkende dværgryleagtig maner, noget ulig Alm. Ryles mere usikre søgende måde. Denne forskel var til tider meget udpræget. Den pikkede hurtigt og ivrigt, men kunne så stå og blunde på samme sted eller intet foretage sig. Den befandt sig ofte mellem Alm. Ryle med stod lige så ofte isoleret. På et tidspunkt lettede den pludselig alene og fløj nærmere, efterladende ca. 500 Alm. Ryler. Formodentlig var den for kortbetnet til at stå sammen med de øvrige ryler i det lave vand og følte sig nødsaget til at lette. Nu stod den ca. 300 m borte, i vand til maven og pudsede sig. Kort efter lettede den og forsvandt alene mod øst.

Størrelsen blev utallige gange sammenlignet med Alm. Ryle (nordlig race, sommerdragt), og selv på den store afstand (500 m) fremgik det, at den var mindre, lidt kortere i kroppen, specielt bagtil hvor halen virkede kort (ragede ikke ud under vingespidserne). Direkte sammenlignet var den mere lavbenet end Alm. Ryle, og næbbet var kortere, lidt kortere end hovedet, lidt tykkere end Dværgrylens *Calidris minuta* (som vi så den følgende dag sammen med Alm. og Temmincksryle *Calidris temminckii*). På den store afstand synede næbbet lige, uden dyp i spidsen (men observationerne sidst i maj godtgjorde næbbets egentlige let nedadbøjede spids). Halsen virkede relativt tykkere, kroppen ligeledes, benene kortere, næbbet ligeså. Størrelsesforholdet mellem »rylen« og Alm. Ryle bedømtes til 3/4 eller lidt mindre (3/5), men afstanden gjorde en nøjagtig bedømmelse vanskelig. Den var på den anden side klart større end Dværgryle, ikke nær så hurtig i bevægelserne. Den virkede plump og skrutrygget. Udover kropstørrelsen var næb- og benlængde samt fødesøgningsteknik det mest afvigende fra Alm. Ryle.

Det overskyede vejr samt regnen og afstanden gjorde det vanskeligt at se fjerdragtsdetaljer. Følgende noteredes: Strube og bryst virkede ret mørkt brunt (stribet?), nedre bryst og bug hvidlig. Det brune på brystet strakte sig ned ad kroppens sider, næsten indrammende den hvide bug. Overgangen mellem bryst og bugfarve var kort men smudsig, ikke skarpskåret. Ryg og vinger synede brunlig og eneste lyse tegninger der kunne ses var svage lyse rande henover ryg/skuldergrænsen. Kom til sidst nærmere (300 m) og svagt lyskantede vingedækfjer kunne ses, givende svagt skællet udseende, en svag og ujævnt tegnet dværgryletegning henover skulderen, ingen tydelig hvid øjenbrynsstribe, isen lidt mørkere end hovedsider, ryg rustbrun, let skællet, halsside en smule mere rustbrun end ryg.

Flyvende lignede den en stor Dværgryle og i forhold til Alm. Ryle relativt mere korthalet (ikke set flyve direkte ved siden af Alm. Ryle), ingen hvid overgump men mørkt stribet gennem halen; ingen markante hvide yderhalefjer; smalt hvidt vingebånd. Næb og ben sorte.

På baggrund af ovenstående observation kunne vi ikke foretage en artsbestemmelse. Under observationen troede jeg en tid, at det var en Tynkæbbet Dværgryle *Calidris pusilla* men kunne af indlysende årsager ikke være sikker. En efterfølgende gennemgang af forhåndenværende litteratur ledte snarere tanken hen på Alaskaryle, men selv skindundersøgelser på Zoologisk Museum hjalp meget lidt. Senere lykkedes det at læse D. I. M. Wallace's artikel i *British Birds* om småryler. Dette gjorde blot ærgrelsen endnu større, idet det stærkt tydede på, at det drejede sig om en Alaskaryle i sommerdragt.

Ved den pludselige genopdukken den 30. maj var jeg godt udrustet med viden om såvel Alaskaryle som andre fjerne rylearter. Ved observationen den 12. maj var følgende medobservatører til stede: Mogens Hansen, H. U. Skotte Møller og Bodil D. Petersen.

Den 30. maj skulle Uffe Gjøel Sørensen og undertegnede på ynglefugleoptælling i et område kaldet Ogrøden, ca. 2 km øst for Tipperhuset. De foregående dage havde et par Kærløbere *Limicola falci-nellus* opholdt sig i området, og disse for Vestjylland så sjældne forårsgæster skulle vi ud at se efter. På et tidspunkt fandt vi 30-40 Alm. Ryler, og i denne flok var der, troede vi, 4 Kærløbere. På dette tidspunkt stod fuglene ca. 100 m borte i sidelys og stille, silende regn. På denne afstand bemærkede vi, at den ene Kærløber så afvigende ud i farverne. Den var klart lysere brunlig og gav ikke det mørkegrå/sortbrune indtryk som Kærløber. Ellers passede størrelsen, næblængden og formen samt benlængden udmærket med Kærløber. Under et forsøg på at nærme os flokken lettede den, fløj et kort stykke og begyndte atter af fouragere, denne gang i medlys. Her lykkedes det at komme ind på ca. 30 m's afstand af fuglen, og igennem vore 10 x 50 kikkerter jagtog vi Kærløberne. Vi koncentrerede os om den usædvanligt farvede »Kærløber« og blev hurtigt klar over, at det var en *Calidris* art, ikke en Kærløber. Observationstid ca. 15 minutter, heraf 5 minutter på nært hold.

Størrelsen blev sammenlignet direkte med Kærløber samt Alm. Ryle, nordlig race i sommerdragt. P.g.a. størrelsen og benenes længde samt næbbet bestemtes fuglen jo først til Kærløber (100 m sidelys). Den havde nogenlunde samme højde men var tykkere og mere fyldig i kroppen, der også virkede forholdsvis større, især forpartiet og hovedet. På dette tidspunkt var vi sikre på, at det ikke var en usædvanligt farvet Kærløber, men først da den vendte siden til, og hoved og næbform sås tydeligt, var vi klar over, at det var en *Calidris*. Næbbet var næsten kærløberlangt men formet som en Alm. Ryles, sydlig race (få individer af denne race sås, deraf en i en af de nærvæd fouragerende ryleflokke), tykt ved basis og lige de første 2/3 af længden men med klart nedadbøjet næbspids, ikke som hos Kærløber der på samme afstand så lige-næbbet ud, kun med den yderste spids dypet nedad. I forhold til Kærløber var hovedformen mere rund, mens

Kærløberen virkede mere stejlpandet og fladisset. Sammenlignet med Alm. Ryle var størrelsen 2/3 (altså ca. som Kærløber) og lignede iøvrigt en miniatureudgave af Alm. Ryle. Benlængden var som Kærløber, således kendeligt mere kortbenet end Alm. Ryle. Den virkede ikke så kort bagtil som for to uger siden, men var på ingen måde langstrakt. Vinge- og halespids var lige lange. I flugten var størrelsesforholdet til Alm. Ryle det samme som på jorden. Fødesøgningen var en blanding af Alm. Ryles usikre søgende metode og til tider Dværgrylens ivrigt pikkende hurtige metode, især når den stod blandt Kærløberne. Issen var mørkebrun, øjenbrynsriben lysere brun, kind og øredækfjer igen mørkere brun. Ryg og især vingedækfjer var brune med lysere kanter, der dog ikke dannede tydelig hvid stribe over ryg/skuldergrænsen. Øvre bryst fint mørkpletlet, de mørke pletter strakte sig ned ad kroppens sider, hen under vingerne, hvor de også var tydelige. Nedre bryst dannede en grænse mod den øvrige hvide underside. Næb og ben sorte. I flugten var haletegning som hos Alm. Ryle med sort stribe gennem gumpen. Vingebånd fandtes, men var, direkte sammenlignet med Alm. Ryle, mindre tydeligt.

Den 31. maj opsøgte fuglen atter. Denne gang medbragte vi (Mogens Hansen og jeg) et teleskop med 25 ganges forstørrelse. Vi fandt Alaskarylen sammen med 150 Alm. Ryler, de tre Kærløbere fra dagen før samt adskillige Store Præstekraver. Observationstid ca. 10 minutter; afstand 50-75 m; tele 25 gange; medlys, overskyet og blæsende styrke 4.

Denne gang var lyset kendeligt bedre end foregående observationer, og i telen iagttoges følgende: Højde og længde som Kærløber, samme benlængde. Kroppen forholdsvis større, især forpartiet og hovedet. Næb en smule kortere end Kærløbers, lige ved basis med yderste 1/3 eller 1/4 let nedadbøjet lig Sydlig Alm. Ryle. Vinge- og halespids nogenlunde lige lange. Flyvende virkede den kortere bagtil end Alm. Ryle, en pudsighed der også er bemærket tidligere. Spadserede relativt foroverbøjet (som om hovedet var for tungt), også givende et skrutrygget udseende. Søgte føde både som Alm. Ryle og som Dværgryle. Øvre bryst og halsside med små mørke pletter der gik godt ned ad kroppens sider. På afstand giver disse pletter et stribet udseende, men på nært hold er pletterne på bryst og flanker tydelige. Forryg brungrå, tilsyneladende i fældning (brune fjer i det grå), nedre ryg brunere. Skulderfjer var mere brune, givende svag effekt af tegning hen langs afgrænsningen af skulder og ryg. Vingedækfjer i fældning, smudsigt gråbrune med lyse kanter på nogle af fjerene. Issen mørkebrun, brynstribe lysere brun, kind og øre lidt mørkere brun. Halsside mørkpletlet/stribet. Forryggen virkede relativt grålig, skulderfjerene brune, afgrænsende forryggen, vingedækfjer gråbrune, delvist lyskantede. Fældningen gav forryggen et ujævnt farvet udseende pga. brune fjer iblandet.

I flugten lignede haletegningen Alm. Ryles, vingebåndet dog mindre fremtrædende. Efter 10 minutter lettede den pludselig alene og forsvandt sydpå, og den blev ikke set siden.

Steen Christensen
Herluf Trollesgade 8, III
1052 Kbh. K.

Summary: The first Danish Western Sandpiper *Calidris mauri* was observed on 12, 30 and 31 May 1976 at the nature reserve Tipperne in West Jutland. The bird was first seen in company with Dunlins *C. alpina*, later with three Broad-billed Sandpipers *Limicola falcinellus*. A thorough description is given, and the description is compared with those of other small sandpipers, e.g. *C. minuta* and *C. pusilla*. Observation distances were from 500 m down to 50 m, and telescope was used.

HVIDSTRUBET SPURV *ZONOTRICHIA ALBICOLLIS** I KONGELUNDEN
DEN 23. MAJ 1976

Sammen med Knud Freisleben og Vagn Valentinussen iagttog undertegnede søndag den 23. maj 1976 en adult Hvidstrubet Spurv i et blandingsskovområde i Kongelundens østlige del. Fuglen blev iagttaget i 10 x 50 kikkerter i sammenlagt 4-5 minutter på 5-10 m's afstand i god belysning (medlys).

Fuglen fouragerede i skovbunden og blev to gange jaget op fra denne, hvorefter den kortvarigt satte sig i et træ i en højde af 1-2 m fra jorden og lod en spæd kaldelyd »pii'st« høre. Tilsidst forsvandt fuglen ind i en tættere bevoksning, hvor den trods eftersøgning ikke senere kunne findes.

Om fuglens udseende noteredes følgende: Værlingelignende. På størrelse med eller noget større end Rørspurv *Emberiza schoeniclus* og kraftigere bygget end denne. Sort Iris. Kort, kegleformet, mørkt gråligt næb. Fra næbroden strakte sig en markant smal, sort stribe gennem øjet og videre bagud. Over denne en noget bredere, lys stribe fra næbroden og bagud til nakken. Mellem næbrod og øjet var denne sidstnævnte stribe tydeligt gul men iøvrigt renhvid længere bagud. Øverste del af hovedet skinnende sort, dog med en bred renhvid issestribe. Hovedets sider (under den sorte øjenstribe) samt den øverste del af brystet stålgråt, omtrent som Jernspurv *Prunella modularis*, med en udflydende grænse nedadtil mod den lysgrålige underside, der bortset fra enkelte utydelige, mørkgrålige længdestriber på kropssiderne var ensfarvet. En karakteristisk og mod det omgivende grå skarpt afgrænset mindre hvid hagesmæk. Ryg og vinger varmt brune, vel nærmest som Rørspurv, med mørkere tegninger og på vingerne små hvide pletter, dannede et par lyse tværbånd på den sammenfoldede vinge. Benene brunli-

ge, tilsyneladende ret lyse. Ret lang, formentlig kløftet hale.

Hvidstrubet Spurv findes ynglende i Canada og det nordøstlige USA og træffes som vintergæst i den sydlige del af USA.

I Europa optræder arten som sjælden gæst. I Storbritannien og Irland er den truffet næsten årligt siden 1965; ialt foreligger der herfra 11 rekorder (7 forår og 4 efterår). Fra Sverige foreligger en enkelt iagttagelse: 5. december 1963 i Malmø.

Desuden kan det oplyses, at arten adskillige gange er truffet i »fuglefald« på skibe på vej fra USA til Europa i afstande på indtil 1300 km fra New York.

Stig Kjærgaard Rasmussen
Hedebygade 32, 3. tv.
1754 Kbh. V.

Summary: An adult *Zonotrichia albicollis* was seen in the wood Kongelunden near Copenhagen on 23rd May 1976. The bird was watched closely for five minutes and a description is given. It is the first Danish record of the species.

BUSKRØRSANGER *ACROCEPHALUS DUMETORUM** I VEKSØ MOSE DEN 7. JUNI 1976

Mellem kl. 02.45 og 03.00 hørte jeg den 7. juni 1976 en syngende Buskrørsanger *Acrocephalus dumetorum* i Veksø Mose. Den sang stadig, da jeg forlod stedet, men Robert Andersen ledte forgæves samme aften efter fuglen, og det samme gjorde jeg selv sammen med flere andre aftenen efter.

Fuglen sang med *meget langsommere tempo* end Kærangeren *Acrocephalus palustris*, desuden sang den med *samme tempo* hele tiden, uden Kærangerens pludselige accelerationer. Klangfarven var anderledes, ikke med Kærangerens pressede toner men med mere åbne og fløjtede lyde, faktisk mere fyldige toner. Hvert tema gentoges nogle gange i et sindigt tempo, hvorved sangen m.h.t. opbygning kom til at minde lidt om en Sangdrossel *Turdus philomelos*, også p.g.a. det langsomme, jævne tempo i forhold til Kærangeren. Triller manglede, og i øvrigt var der færre efterligninger end Kærangeren plejer at have. Der var mange Kærangere rundt omkring ved den pågældende lejlighed, bl.a. én lige ved siden af Buskrørsangeren, så begge kunne høres samtidigt. Yderligere en ting, jeg bed mærke i, men som naturligvis ikke kan tillægges for stor betydning, var, at Buskrørsangeren havde placeret sig et par meter oppe i et mindre træ, mens samtlige Kærangere i området sad ganske lavt i urteagtig vegetation.

Af udseende var den så lig en Kæranger, at jeg ikke kunne se nogen forskel.

Beskrivelsen af sangen i flere håndbøger giver fejlagtigt det indtryk, at sangen kan være vanskelig at kende fra Kærsangerens, hvilket ikke er tilfældet. De har ganske vist begge en melodisk og afvekslende sang, men på hver sin måde. Buskrørsangerens langsomme, rolige sang med mere fløjtende lyde og uden triller eller pressede toner skulle til enhver tid adskille den afgørende fra Kærsangeren.

Mit kendskab til Buskrørsangerens sang stammer fra ét tilfælde i Sverige i 1970 samt fra 3-4 forskellige pladeoptagelser.

Tim Andersen
Bredager 53 st.th.
2650 Hvidovre

Summary: The first record of a singing Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum* in Denmark. The bird was heard singing in 15 minutes in a moor not far from Copenhagen on June 7, 1976. A description of the song is given, and it is compared with that of the Marsh Warbler *A. palustris*. It was more slow and steady, without the warbles and with much fewer imitations than Marsh Warbler.

Aktuelt

NORDISK ORNITOLOGISK KONGRES

I den første uge af august i år deltog 180 nordiske ornitologer i den første nordiske ornitologiske kongres. Den var arrangeret af Skånes ornitologiske Forening under den Skandinaviske ornitologiske Unions auspicer og fandt sted i Revingeby i Skåne nær Krankesjön.

Deltagerne var flittige både som foredragsholdere og tilhørere, men ingen fik dog hørt alle foredrag af den simple grund, at der for det meste var to foredrag samtidigt. Foredragene spændte vidt, fra almene fredningsforedrag og til mikroskopiske detaljer i fuglenes bygning, men hovedvægten lå helt klart på økologiske undersøgelser, først og fremmest feltstudier. Der var foredrag om arter som Musvit, Sangsvane, Knopsvane, Gråstrubet Lappedykker, Blåmejse, Broget Fluesnapper, Stær, Fyrremejse, Topmejse, Gråmejse, Sædgås, Kongeørn, Mellemflagspætte, Hvidrygget Flagspætte, Vandrefalk, Slagugle, Natugle, Topskarv, Dværgryle, Tejst, Ederfugl, Vindrossel, Digesvale, Pungmejse, Markpiber og Råge, så der var noget for enhver smag. Svenskerne synes at være længere fremme med et rationelt arbejde for at sikre de stærkt truede arter som Mellemflagspætte og Vandrefalk. Om det lykkes i alle tilfælde, er vel endnu usikkert.

Den sidste dag vedtoges nogle vigtige resolutio-

ner, blandt andet om beskyttelse af Vadehavet, reduktion af den danske kystfuglejagt, vedtagelse af et EF-direktiv om fuglebeskyttelse, mindsket jagt på rovfugle og mindsket jagt på den skandinaviske Sædgåsebestand.

Den sidste dag var der ekskursioner til de kendte sydsvenske lokaliteter: søerne, Falsterbo og Hallands Väderö.

Indkvarteringsforholdene var fine, det samme var vejret og stemningen blandt deltagerne. Det kan derfor ikke undre, at der var almindelig stemning for at fortsætte med sådanne nordiske ornitologiske kongresser. De foreløbige planer går ud på at have én i Norge om 2 år og én i Danmark om 4 år.

Der var naturligt nok mange svenskere blandt deltagerne, men også nordmændene var velrepræsenterede. Islændinge, færinger og grønlandere var der ingen af og også relativt få finner og danskere. Det sidste kan nok undre, når man betænker, hvor nær kongresstedet ligger ved København. Og når man betænker, at der var rig lejlighed til småture i det omgivende terræn ved Krankesjön, med ynglende Markpibere, Piroler, Sangsvaner, Rørhøge og gæstende Røde Glenter, Lærkefalk og Rovterner.

Man må lykønske organisatorerne Johnny Karlsson, Inga Rudebeck og Sören Svensson med en vel gennemført kongres.